

Escola Universitaria de Enfermería da Deputación Provincial de Pontevedra

Localización e contacto

Dirección

Escola de Enfermería de Pontevedra. Uvigo

Calle de Joaquín Costa, 41, 3

6002 Pontevedra

886211900

Administración

Teléfono: 886211900

e-correo: secenfpo@uvigo.es

Horario Atención ó Público: 9.00-14 horas

Conserxería: Teléfono: 886211900

Web: enfermeria.depo.es

Dende centros Uvigo:

http://www.uvigo.es/uvigo_gl/Centros/pontevedra/enfermeria.html

Dende Grados Uvigo:

http://webs.uvigo.es/vicprof/index.php?option=com_content&task=view&id=1497&Itemid=572

Comunicación

A cidade de Pontevedra está comunicada cos principais núcleos urbanos galegos, peninsulares e mesmo internacionais.

A autopista do Atlántico (AP-9) atravesa de norte a sur todo o territorio da comunidade autónoma galega desde A Coruña a Santiago de Compostela, Pontevedra, Vigo e Portugal.

A autovía do Salnés comunica Pontevedra con Sanxenxo e O Grove.

A autovía das Rías Baixas enlaza O Porriño coa autovía do norte de Portugal.

A autovía do noroeste conecta a cidade con Madrid, Barcelona e o resto da meseta.

Pontevedra está comunicada coas capitais de Galicia:

□ N-550 une A Coruña co Porriño

□ N-541 é a principal vía interior, pasando por Ourense

□ C-550 percorre a costa, desde Fisterra ata Tui

Transportes

Vialia Estación de tren Pontevedra

Avenida Eduardo Pondal, 36003 Pontevedra. Tel.: 986 851 313 ()

Estación de Autobuses de Pontevedra

Rúa da Estación, 36003 Pontevedra. Tel.: 986 852 408 ()

Horarios

Estación de Autobuses □ CHOP- Montecelo

De luns a venres, 7:40 □ 8:45 □ 9:45 (inverno) □ :50 (verán) □ 10:10 □ 11:10 □ 2:15 □ 12:45 □ 14:40

Por avión

Os aeroportos de Peinador en Vigo e Lavacolla en Santiago de Compostela atópanse a tan só 30 e 45 minutos de Pontevedra respectivamente pola autopista do Atlántico (AP-90).

Aeroporto de Peinador
Avenida do Aeroporto, s/n, Vigo
986 268 200

Aeroporto de Lavacolla
Estrada Santiago-Lugo km 11
Lavacolla, s/n, Santiago de Compostela
981 547 500

Como chegar á rúa Joaquín Costa, 41, 36001 Pontevedra

1,1 km □ aprox. 3 minutos

1. Diríxete cara ó sur, na rúa Calvo Sotelo, cara á rúa do Gorgullón, avanza 240 m.
2. Na rotonda toma a terceira saída en dirección á avda. Eduardo Pondal e avanza 750 m.
3. Na rotonda toma a primeira saída en dirección á rúa Uxío Novoneyra e avanza 130 m.
4. Xira á dereita cara á rúa Joaquín Costa e avanza 9 m.

Presentación

A Escola Universitaria de Enfermería de Pontevedra é un centro público adscrito á Universidade de Vigo e dependente da Deputación de Pontevedra.

A Enfermería como ciencia da saúde ten por obxecto o estudo do coidado integral do ser humano. O título de Grao en Enfermería ten una duración oficial de 4 anos. Está integrado na rama de Ciencias da Saúde e capacita para o exercicio da profesión regulada de enfermería formando profesionais cunha preparación científica e humana necesaria para atender as necesidades de saúde e coidados das persoas sas ou enfermas ao longo da súa vida, das familias e da comunidade nos distintos niveis de atención sanitaria.

Web do centro

<https://enfermeria.depo.gal/presentacion>

Equipo directivo

Director: Miguel Ángel Piñón Cimadevila.

Subdirectora: María Paz Diéguez Montes

Secretaria académica: María González García

Delegado da Universidade: Rafael Durán Barbosa

Profesorado

<https://www.uvigo.gal/estudar/que-estudar/estudos-grao/grao-enfermaria-p51g140v01>

Alumnado

Outra información para o alumnado

Servicio de asesoramiento e promoción do alumnado

Servicio de apoio al empleo

Cursos para alumnado

Actividades deportivas

Actividades culturais

Actividades de voluntariado e cooperación

Seguro escolar e de accidentes

Residencias

Accesos rápidos para alumnado

Accesos rápidos en la Universidad de Vigo

Acceso e admisión

<https://www.uvigo.gal/es/estudiar/gestiones-estudiantes/matriculate/matricula-grados>

<https://www.uvigo.gal/estudar/que-estudar/estudos-grao/grao-enfermaria-p51g140v01>

Enfermería é unha profesión regulada, é dicir aquela cuxa actividade profesional está subordinada a disposicións legais e á posesión dunha determinada cualificación profesional, polo que o Grao en Enfermería capacita para o exercicio da profesión de Enfermería, baseado na ORDE CIN/2134/2008, do 3 de xullo, que establece os requisitos para a verificación dos títulos universitarios oficiais que habiliten para o exercicio da profesión de Enfermería.

O desenvolvemento da profesión de enfermaría contribúe a promover, protexer e mellorar a saúde, a seguridade e o benestar da poboación, previr as enfermidades e as súas consecuencias así como favorecer a sostibilidade do sistema sanitario. Con estes obxectivos nace o novo Grao en Enfermaría impartido nos tres campus da Universidade de Vigo.

O Título planificouse unha formación total de 240 créditos ECTS, dividida en oito cuatrimestres, cunha duración de catro anos lectivos e cun tipo de ensino de carácter presencial.

Número de prazas máximas de novo ingreso ofertadas no primeiro curso de implantación por modalidade de ensino: 50 prazas.

Non se establecen probas adicionais para o acceso ao título de Grao en Enfermería, aténdose unicamente ao establecido pola CIUG e pola normativa vixente de Universidade de Vigo.

Recoméndase unha actitude colaborativa e unha visión integral capaz de relacionar e relacionarse con todas as dimensións do ser humano. Ademais, debería demostrar unha adecuada disposición para o traballo en equipo, o estudo continuado, reflexivo e crítico, a capacidade de adaptación continua ao cambio e o manexo de situacións con gran carga física e emocional. Igualmente requírese responsabilidade, equilibrio, e madurez persoal.

Normativa e lexislación

Normativa Xeral da Uvigo

Xestións para o alumnado

Normativa Xeral da Universidade de Vigo

Matrícula

Alumnado

Normativa de organización académica e profesorado

Normativa de permanencia

Normativa de transferencia e recoñecemento de créditos

Extensión Universitaria

Calendario académico Universidade de Vigo

Vida Universitaria

Aprendizaxe en línea

Normativa do centro

- Practicas
- TFG

Outra normativa de interese

Prevención do acoso sexual por razón de sexo

Políticas de igualdade da Universidade de Vigo

Atención á diversidade

Campus CREA

Servicios e infraestruturas

Servizos e infraestruturas

Grao en Enfermería

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
11591-53747	Anatomía humana	1c	9
11591-53748	Psicología	1c	9
11591-53749	Bioquímica	1c	6
11591-53750	Fisiología humana	2c	9
11591-53751	Estadística, TRIC y bases de la investigación	2c	9
11591-53752	Enfermería comunitaria I	2c	6
11591-53753	Fundamentos de enfermería I	1c	6
11591-53754	Fundamentos de enfermería II	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Anatomía humana**

Materia	Anatomía humana			
Código	11591-53747			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Piñón Esteban, Miguel Ángel			
Profesorado	Piñón Esteban, Miguel Ángel			
Correo-e	mpinon@hotmail.com			
Web	http://http://www.enfermeria.depo.es			

Descrición xeral A anatomía abarca todas aquelas ramas do coñecemento nas que compete o estudo da estrutura do corpo. A materia de Anatomía dentro dos estudos de grao de Enfermería ten unha relevancia especial xa que abarca o estudo das diferentes partes do corpo (anatomía rexional ou topográfica), da función dos sistemas (anatomía sistemática), da arquitectura dos tecidos (histoloxía), das células (citoloxía) e dos períodos de desenvolvemento do individuo prenatal (embrioloxía) e postnatal (ontoxenia). O estudante de enfermaría debe comprender que o coñecemento da anatomía lle é necesario para unha boa práctica da enfermaría, xa que será incapaz de examinar a un paciente con eficacia e recoñecer as súas anormalidades sen un perfecto coñecemento do individuo normal. Son varios os ODS que se poden traballar dende a materia, concretamente en este curso centraremosnos no ODS 3, saúde e benestar.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

B1 RA01 Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
RA01 Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos	B1

Contidos

Tema

1. CITOLOXÍA	Definición de célula Historia da célula Estrutura celular Características funcionais
2. EMBRIOLOGÍA	Introdución Meiosis Gametogénesis Gametos. Fecundación Segmentación Blástula: blastocele, trofoblasto, embrioblasto, fase final da segmentación Desenvolvemento embrionario
3. HISTOLOXÍA	Definición Tipos tecidos Matriz extracelular: tipos, funcións Tecido epitelial Tecido conectivo Tecido muscular Tecido nervioso

4. CONCEPTOS DE ANATOMÍA HUMANA:
CONCEPTOS BÁSICOS, POSICIÓN ANATÓMICA,
PUNTOS DE REFERENCIA

Pel: definición, histoloxía da pel, capas da pel, rexeneración dermoepidérmica,
Anejos da pel: pelo, uñas, glándulas sebáceas, glándulas sudoríparas, glándulas ceruminosas
Graxa corporal: tipos e localización, graxa parda
Cavidades corporais: dorsal (cranial, espinal), ventral (torácica, abdominopélvica).
Cavidade torácica: Diafragma (morfoloxía, función, inervación), cavidade pleural (neumotórax, derrame pleural. Mediastino: superior, medio e inferior.Timo.
Cavidade abdominal.
Cavidade pélvica. Retroperitoneo
Posición anatómica: plano sagital, plano coronal, plano axial,
Terminos anatómicos e puntos de referencia (visión anterior e posterior).
Rexións do abdome.
Anatomía topográfica: láminas e modelos anatómicos

5. APARELLO LOCOMOTOR

5.1 ÓSOS

Divisións do esqueleto: axial e apendicular.

Tipos de ósos. Características morfolóxicas de cada óso
Cráneo: suturas, seos paranasais, articulacións, peculiaridades do cráneo fetal

Ósos da cara: articulacións, órbitas oculares, fracturas de ósos faciais
Óso hioides

Columna vertebral: vertebrae cervicais, dorsais, lombares e sacras, articulacións vertebrais, atlas e axis.

Tórax: esternón e costelas

Extremidade superior: escápula, humero, cubito, radio, articulacións, cintura escapular, ósos de manoa

Extremidade inferior: cintura pélvica, fémur, rótula, morna, peroné, estreito superior e inferior da pelvis (importancia non parto), ósos do tarso e pé.

5.2 MÚSCULOS

-Estrutura do musculoesquelético: Aponeurosis, vainas tendinosas. Tipos de músculos. Insercións musculares

-Accións musculares: agonista, antagonista, sinérxicos, fijadores. Pancas

-Morfoloxía e función de:

- músculos da expresión facial
- músculos da masticación
- músculos que moven a cabeza
- músculos do tórax
- músculos da parede abdominal
- músculos das costas: Trapecio.

Nervio espinal. Musculo dorsal ancho

- músculos do chan da pelvis.

Triángulo urogenital. Triángulo anal.

Debilidade do chan pélvico.

Fisioterapia do chan pélvico, exercicios de Kegel

- músculos do membro superior: cintura escapular (morfoloxía de cada músculo e función). Pectoral maior. Inervación. Músculos que moven o brazo. Manguito dos rotadores (ombreiro doloroso). Músculos que moven o antebrazo. Músculos de boneca e man extrínsecos e intrínsecos

Nervio radial: ramas motoras. Nervio cubital. Síndrome de túnel carpiano

-Músculos do membro inferior: Músculos que moven coxa e perna (morfoloxía, función e inervación). Inxección intramuscular. Lesión de aductores.

-Músculos que moven a perna. Pata de ganso. Oco poplíteo. Músculos que moven o pé: intrínsecos e extrínsecos. Tendón de Aquiles. Aponeurosis plantar.

Postura ergonómica. Coidado da ergonomía no traballo diario de Enfermaría: quirófano, consulta, planta

5.3 ARTICULACIÓN

Clasificación estrutural e funcional

Articulacións fibrosas: sindesmosis, suturas, gonfosis

Articulacións cartilaxinosas

Articulacións sinoviais

Articulacións uniaxiais, biaxiais e multiaxiais

Compoñentes, función, luxación de:

- Articulación do ombreiro
- Articulación do cúbado
- Articulacións radiocarpianas
- Articulacións man
- Cadeira
- Xeonllo: exploración de ligamentos
- Nocello
- Articulacións vertebrais: compoñentes, función

6. SISTEMA CARDIOCIRCULATORIO	<p>6.1 CORAZÓN</p> <ul style="list-style-type: none"> -Corazón -Anatomía topográfica do corazón -Cubertas do corazón -Sistema circulatorio -Paredes cardíaca -Cavidades cardíacas e septos -Válvulas cardíacas -Movimentos cardíacos -Ruídos cardíacos. Soplos -Fluxo de sángxrea -Sistema de condución do corazón <p>6.2 ARTERIAS E VEAS</p> <ul style="list-style-type: none"> -Tipos de vasos sanguíneos. Estrutura dos vasos sanguíneos. Capas. -Tipos de arterias. Anastomosis vasculares -Capilares. -Tipos de veas. Varices. Anastomosis venosas.
7. APARELLO RESPIRATORIO	<p>Funcións: intercambio gaseoso, distribución e quecemento do aire. Humidificación. Regulación do PH.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Tracto respiratorio inferior -Tracto respiratorio superior
8. APARELLO DIXESTIVO	<p>Papel do sistema dixestivo :dixestión mecánica, dixestión química</p> <ul style="list-style-type: none"> -Órganos do sistema dixestivo. Anatomía topográfica -Paredes do tracto gastrointestinal: capas, variacións nas capas en cada zona do tubo dixestivo (esófago, estomago, duodeno, intestino delgado, intestino groso) -Boca: estruturas -Faringe: deglución -Esófago: localización, estrutura, función -Estómago -Intestino delgado -Intestino groso <p>HIGADO:</p> <ul style="list-style-type: none"> -localización, morfoloxía e subdivisiones PANCREAS -Localización, morfoloxía e zonas
9. APARELLO XÉNITO-URINARIO	<p>SISTEMA REPRODUTOR FEMININO</p> <ul style="list-style-type: none"> -Funcións: reprodución, produción de gametos, nutrición e protección do feto durante o seu desenvolvemento e tras o nacemento - Estrutura: órganos esenciais e accesorios <p>SISTEMA REPRODUTOR MASCULINO</p> <ul style="list-style-type: none"> -Localización topográfica. -Órganos esenciais, órganos accesorios <p>APARELLO URINARIO</p> <p>Morfoloxía e órganos que o constitúen</p>
10. SISTEMA ENDOCRINO	<ul style="list-style-type: none"> -Funcións do sistema endocrino -Comparativa entre o sistema endocrino e o sistema nervioso -Organos diana -Principais glándulas endocrinas.Hormonas Hipofisis Tiroides Glandulas paratiroides Glanduals suprarrenales. Outras glandulas endocrinas
11. ÓRGANOS DOS SENTIDOS	<ul style="list-style-type: none"> -Receptores sensoriais. -Sensacións da pel -Receptores de estiramento -Sentido do olfacto -Sentido do gusto -Sentido do oído e do equilibrio: oído, audición e equilibrio -Visión: o ollo. Capa fibrosa, capa vascular, capa interna. Globo ocular.

12. SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E PERIFÉRICO

12. SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E PERIFÉRICO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL

- Funcións xerais do SNC
- Cubertas do encéfalo e a medula espinal
- Líquido cefalorraquídeo
- Médula espinal
- Encéfalo

- Cerebro: estrutura e especialización

SISTEMA NERVIOSO PERIFÉRICO

- orixe embrionaria. Función
- subdivisiones: somático, autónomo ou vexetativo, nervios periféricos
- Sistema Nervioso Periférico Somático

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	56	112	168
Seminario	10	2	12
Prácticas de laboratorio	2	2	4
Presentación	4	32	36
Exame de preguntas obxectivas	1.5	0	1.5
Exame de preguntas obxectivas	1.5	0	1.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a Anatomía Humana.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada	
	Descrición
Presentación	Permite acompañar mellor ao alumnado e potenciar a súa aprendizaxe de maneira individualizada, a través dos horarios de tutoría programados para tal fin
Seminario	Facilita un seguimento máis próximo do proceso formativo do alumnado, favorecendo a súa participación activa e a adaptación ás súas necesidades específicas a través das tutorías programadas.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	A avaliación dos seminarios realizarase mediante a observación sistemática do comportamento e participación do alumnado e pola avaliación dos contidos teórico-prácticos impartidos durante e despois dos mesmos, onde se incluírán as preguntas abertas. A asistencia aos seminarios é obrigatoria para poder ser avaliados. Unicamente permitirase a ausencia xustificada documentalmente nunha sesión de dúas horas. As preguntas ou figuras asociadas aos contidos de cada seminario deberán ser entregadas ao finalizar o mesmo.	10	B1
Presentación	Presentación, exposición pública dos traballos e ou debuxos anatómicos asignados de forma individual ou grupais, e resposta das preguntas abertas formuladas polo profesorado. Entrega de traballos na plataforma Moovi. Será necesaria obter máis do 50% da puntuación total relativa a esta proba.	10	B1

Exame de preguntas obxectivas	Os contidos teóricos adquiridos polo alumno/a nas leccións maxistras e nos seminarios será obxecto de avaliación cun exame test de resposta simple entre catro opcións. Poderán incluír texto ou imaxes. Cada tres respostas erróneas restan un acerto. Será necesaria obter máis do 50% da puntuación para superar a proba. A superación desta proba, é necesaria para aprobar a materia. Realizaranse dúas probas ao longo do curso. A primeira proba levará a cabo nas seguintes datas: Na primeira oportunidade: 12 de Novembro de 2025 ás 16:30 horas. Na segunda oportunidade: 25 de Xuño de 2026 ás 16:30h	30	B1
Exame de preguntas obxectivas	Os contidos teóricos adquiridos polo alumnado nas leccións maxistras e nos seminarios será obxecto de avaliación cun exame test de resposta simple entre catro opcións. Cada tres respostas erróneas restan un acerto. Será necesaria obter máis do 50% da puntuación para superar a proba. A superación desta proba, é necesaria para aprobar a materia. Realizaranse dúas probas ao longo do curso. A segunda proba levará a cabo nas seguintes datas: Na primeira oportunidade: 19 de xaneiro 2026 ás 16:30h. Na segunda oportunidade: 25 de Xuño de 2026 ás 16:30h	50	B1

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia ha de obterse polo menos o 50% da cualificación global, sendo necesario alcanzar polo menos o 50% da puntuación outorgada ao exame de preguntas obxectivas e á presentación de traballos. As cualificacións serán publicadas na plataforma MOOVI.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

NETTER Frank H, **Atlas de Anatomía Humana**, Elsevier, 2023

Bibliografía Complementaria

Patton, K. T., & Thibodeau, G. A., **Anatomía y fisiología**, Elsevier, 2013

Paulsen, F., & Waschke, J., **Sobotta Atlas of Anatomy**, Elsevier, 2023

Paulsen, F., & Waschke, J., **Sobotta Atlas de Anatomía Humana. Órganos internos.**, Elsevier, 2024

Lippert, H., & Thielen, M. R., **Anatomía con orientación clínica para estudantes**, Marbán, 2010

SAE, **Terminología Anatómica Internacional**, 9788479036140, Panamericana, 2001

Richard L. Drake & A. Wayne Vogl & Adam M.W. Mitchell, **Gray. Anatomía para estudantes**, Elsevier, 2024

Arthur F. Dalley, **MOORE. ANATOMIA CON ORIENTACION CLINICA**, Ovid Technologies, 2022

Michael Schünke, Erik Schulte, Udo Schumacher, **Prometheus. Texto y Atlas de Anatomía**, Panamericana, 2022

Friedrich Paulsen & Jens Waschke, **SOBOTTA. ATLAS DE ANATOMIA HUMANA 3 VOL. + TABLAS (ATLAS ANATOMIA HUMANA VOL 1,2,3 + CUADERNO DE TABLAS.**, 9788413827704, Elsevier, 2024

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisiología humana/11591-53750

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Bioquímica/11591-53749

Fundamentos de enfermería I/11591-53753

Psicología/11591-53748

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicología**

Materia	Psicología			
Código	11591-53748			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Profesorado	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Correo-e	sil Sanchez@uvigo.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			

Descrición xeral Esta materia forma parte da formación básica que permitirá ao estudiantado de enfermería un acercamento a psicoloxía como estudo científico do comportamento e a súa contribución ao proceso de saúde-enfermidade e calidade de vida das persoas. O que facemos e experimentamos (pensamentos e afectos) constitúen factores fundamentais do noso comportamento. A psicoloxía como ciencia e a profesión que aportará uns coñecementos relevantes para unha mellor e máis longa vida. A comprensión dos procesos psicolóxicos sirven de base para o desenvolvemento de competencias relacionadas coa materia e coa enfermería, coñecementos necesarios que lle capaciten para integralos na prestación dos coidados integrais as persoas ante ás diferentes situacións de saúde-enfermidade. Igualmente se capacitará para establecer e realizar unha relación comunicativa eficaz coa persoa enferma, familia e grupo, tamén se describen os problemas psicolóxicos asociados a situacións especiais: a enfermidade crónica aguda, as reaccións a enfermidade irreversible, así como os aspectos psicosociais a hospitalización, respostas de afrontamento a enfermidade e cómo xestionar os diferentes tipos de perda.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
D7	RA12 Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses
D8	RA14 Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar ao estudiantado na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia
D22	RA10 Identificar as respostas psicosociais das persoas #ante as diferentes situacións de saúde (en particular a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas
D23	RA11 Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
RA10 Identificar as respostas psicosociais das persoas #ante as diferentes situacións de saúde (en particular a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas	D7 D8 D22 D23
RA11 Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento	
RA12 Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses	
RA14 Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar ao estudiantado na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia	

Contidos

Tema	
1. Descrición e marco conceptual da enfermaría psicosocial:	<p>Introducción. Aproximacións ao estudo da persoa.</p> <p>A psicoloxía como ferramenta básica para enfermaría.</p> <p>A Psicoloxía científica.</p> <p>Principais escolas da psicoloxía.</p> <p>Tendencias que formaron a psicoloxía actual. Bases psicolóxicas da conduta. A estrutura do sistema nervioso e funcións psíquicas.</p> <p>Cerebro, cognición e conduta.</p> <p>A psicoloxía no ámbito da enfermaría.</p>

2. Identificación dos fenómenos psicosociais:	<p>Sensación e percepción. Umbráis sensoriais. Cómo organiza o cerebro a información sensoria. A percepción. A intelixencia. Teorías. Intelixencia emocional.</p> <p>Motivación e emoción. Teorías explicativas. Frustración e conflito. Pensamento e linguaxe.</p> <p>Introducción. Concepto de pensamento. Razonamento, solución de problemas, formación de conceptos. Relación entre pensamento e linguaxe. Papel do linguaxe no comportamento humano. Memoria e olvido</p> <p>Introducción. definición de memoria. Tipos de memoria. Bases biolóxicas da memoria. Alteracións da memoria. Exploración da memoria. Memoria e envellecemento. O olvido.</p> <p>Motivación. Clasificación dos motivos. Modelos teóricos. Afectividade, sentimentos e emocións. Relación entre emoción e conducta.</p> <p>Psicoloxía da personalidade.</p> <p>Introducción Concepto de personalidade. Funcións da personalidade. Estudio da personalidade. Teorías da personalidade. Resiliencia. Avaliación da personalidade.</p> <p>Aprendizaxe. Paradigmas básicos do aprendizaxe.</p> <p>Conductas aprendidas. Tipos de aprendizaxe. Indefensión aprendida.</p> <p>Aplicacións prácticas das teorías do aprendizaxe. Ansiedade e o estrés como compoñentes básicos do enfermarse. Tipos de axentes estresantes. Síndrome de estrés profesional. Métodos de afrontamento o estrés.</p> <p>Diagnósticos NANDA.</p>
3. Habilidades básicas de comunicación eficaz	<p>A comunicación. Normas para unha comunicación eficaz en enfermaría.</p> <p>Formas, métodos e perturbacións. A comunicación persuasiva, non verbal.</p> <p>Barreiras. Asertividade. Escoita activa. Actitudes que favorecen a escoita activa. Habilidades da comunicación interpersonal. A comunicación en enfermaría. Técnicas de comunicación e relación de axuda. A comunicación de malas noticias. Diagnósticos NANDA.</p>
4. Fases do desenvolvemento evolutivo desde o punto de vista psicosocial:	<p>Psicoloxía evolutiva.</p> <p>Principais autores/as. Etapas. Infancia. O apego. O xogo. Adolescencia, período de búsqueda da identidade. Idade adulta. Vellez. Soedade e saúde. Afrontamento e adaptación o cambio.</p>
5. Actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica	<p>A enfermidade e o seu impacto psicolóxico.</p> <p>Representación mental da enfermidade. Enfermidade crónica e aguda.</p> <p>Estratexias de afrontamento. Papel da enfermaría.</p> <p>Aspectos psicosociais da hospitalización. Características psicolóxicas da persoa enferma. Respostas ante a enfermidade e a hospitalización. O Hospital como escenario ameazante. Características psicolóxicas das enfermidades de cancro, crónica, diabetes, hipertensión. Respostas de afrontamento. Modelos cognitivos-conductuais de aplicación o medio hospitalario.</p>
6. Aspectos psicolóxicos das persoas usuarias nos cuidados de saúde:	<p>Mecanismos psicolóxicos da curación</p> <p>Psicoterapia. Concepto. Principios elementais da psicoterapia. Clasificacións. Grupos de autoaxuda.</p> <p>Características dos grupos de autoaxuda. Implicación emocional da profesional de enfermaría. Apoio psicoemocional ao paciente e a familia. A relación de axuda. Fases da relación de axuda. Habilidades da relación de axuda. Autenticidade e congruencia. Características. Aspectos psicosociais do dolor. Tipos de dor. Factores que influen na percepción e expresión da dor</p> <p>Valoración de enfermaría. O duelo. Tipos de duelo. Etapas do proceso de duelo. A morte. Proceso. Actitudes e educación sobre a morte. Enfermería ante ansiedade e medo a morte</p> <p>A familia. O sistema familiar. A estrutura da familia. Genograma familiar. Funcións básicas da familia. Factores de risco e protectores da familia. O sistema familiar. Indicadores do estado da saúde familiar.</p> <p>Técnicas de relaxación: respiración, visualización, control emocional, a relaxación muscular progresiva de Edmund Jacobson.</p>
7. Aspectos psicolóxicos, físicos e sociais da violencia de xénero.	<p>Bases conceptuais da Violencia de Xénero. A estrutura social como facilitadora da Violencia de Xénero. Indicadores de risco da violencia de xénero. Prevención da violencia. Factores Protectores. Protocolos de actuación na abordaxe integral da violencia de xénero. Actuación de enfermaría fronte a violencia de xénero. Diagnósticos NANDA.</p>

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	50	110	160
Resolución de problemas	10	28	38

Presentación	2	8	10
Traballo tutelado	10	3	13
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	A sesión maxistral vai ser a técnica docente habitual, co apoio de medios audiovisuais e exposición de casos prácticos, pretendendo favorecer a implicación e participación do alumnado. Planificación de traballos a desenvolver polo alumnado.
Resolución de problemas	Análise dun feito ou problema coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución. Exercicios realizados no aula sobre os contidos da materia. Estudos de casos das situacións máis cotidiás que se poden presentar na relación enfermeira- paciente.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante a docente e a clase dun tema sobre contidos da materia desenvolvido polo grupo en formato power-point donde se presenta o resto da clase os resultados do traballo realizado, sendo obrigatoria a asistencia polo resto da clase a estas presentacións.
Traballo tutelado	Realizaranse traballos sobre os contidos da materia, distribuindo ao alumnado en 6 grupos, nos que se realiza o entramento guiado e tutela por parte da profesora, e onde se fomenta a adquisición de autocritica a e heterocritica, baseándose na aprendizaxe en base a problemas do ámbito das ciencias da saúde.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, explicación das bases teóricas e realización de preguntas obxectivas que alumnado ten que desenvolver.
Presentación	Para facer as presentacións correspondentes é necesario a realización previa de apoio individualizado para asegurar a calidade dos contidos e material a presentar. O finalizar entregárase en soporte dixital todo o traballo realizado nesta metodoloxía.
Resolución de problemas	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e entrenarse en procedementos alternativos de solución. Avaliándose as respostas correctas ante as preguntas plantexadas.
Traballo tutelado	Precisase a dirección e seguimento persoal das persoas integrantes do grupo para o logro dos obxectivos plantexados nesta metodoloxía. Presentación en Power-point dun tema de clase e titorizado con sesións obrigatorias.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Presentación	Presentarase o realizado nas sesións do traballo tutelado. A exposición é obrigatoria e avalíase individualmente. Necesitase o 50% do valor da proba para superar a materia. As datas de presentación/exposición serán: 24/11/2025: Presentación G I y II 25/11/2025: Presentación G III y IV 27/11/2025: Presentación G V y VI Segunda oportunidade: 22/06/26 as 18.00 h	25	D7
Traballo tutelado	Proba obrigatoria e avalíase individualmente aínda ca presentación final sexa en grupo. Necesitase o 50% do valor desde proba para superar a materia. Cada alumna/o, fará un exercicio de rol playing sobre tema principal da asignatura. Data da avaliación Rol playing entrevista: Primeira oportunidade: 03/11/2025 a las 16h Segunda oportunidade: 22/06/26 as 18.00 h	15	D7

Exame de preguntas obxectivas	Proba final: realización de proba de coñecementos con modalidade de resposta múltiple (cada dos erros penalizará un acerto) sobre os contidos da materia. Para aprobar a materia, e necesario que o estudantado alcance unha cualificación dun 50% do valor desta proba. 1º oportunidade: 9/01/26 as 16.00 h 2º oportunidade: 22/06/26 as 16.00 h	40	D7
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: realización de proba de coñecementos que inclúe preguntas abertas sobre un tema. O alumnado deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta argumentada. Para aprobar a materia, e necesario que o estudantado alcance unha cualificación dun 50 % do valor desta proba. 1º oportunidade: 9/01/26 as 16.000 h 2º oportunidade: 22/06/26 as 16.00 h	20	D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Mª Dolores Rodríguez, Luís Mayor, Carmen Pérez, **Manual CTO de enfermería. Enfermería Psicosocial**, CTO Editorial,
Scott O. Lilienfeld, Steven Jay Lynn et al., **Psicología una introducción**, Pearson,

Neil Niven, **Psicología en enfermería**, Manual moderno,

Latorre Postigo, J.M, **Ciencias Psicosociales aplicadas I**, Síntesis, Madrid,

Latorre Postigo, J.M, **Ciencias Psicosociales aplicadas II**, Editorial Síntesis, Madrid,

Colegio oficial de Psicólogos, www.cop.es,

enfermeros.org/revista/,

María Teresa Almendro Marín, **Perspectivas actuales en el abordaje de la violencia contra las mujeres desde la Psicología: análisis bibliométrico**, Información psicológica,

Bibliografía Complementaria

Calixto Plumed Moreno, **Psicología general**, DAE,

Llor, B. y col., **Ciencias Psicosociales aplicadas a la salud**, Interamericana. McGraw-Hill, Nueva York,

Tazón, P. y col, **Ciencias psicosociales**, Masson, Barcelona,

Nieto, J. y col, **Psicología para Ciencias de la Salud. Estudio del comportamiento humano ante la enfermedad**, McGraw Hill, Interamericana, Madrid,

Novel, G. y col, **Enfermería Psicosocial y Salud Mental**, . Masson, S.A, Barcelona,

Hoffman, L. y col, **Psicología del desarrollo hoy**, 2 vol. McGraw Hill, Madrid,

Bayés,R, **Psicología oncológica**, Martínez Roca,

Santiago de Torres, J., **Procesos Psicológicos Básicos**, McGraw-Hill,

Cibanal, Juan, **Interrelación del profesional de Enfermería con el paciente**, Doyma,

Bernis C, López R, Prado,(Eds), **La salud de las mujeres en el umbral del siglo XXI**, Ediciones UAM,

psicodoc.copmadrid.org/psicodoc.htm,

Dorsch,F, **Diccionario de psicología**, Herder,

www.index-f.com/index-enfermeria/revista.php,

López Zafra E, **Violencia conta las mujeres: descripción e intervención biopsicosocial.**

Ríos, M. I., Carrillo, C., Sabuco, E., **Resiliencia y Síndrome de Burnout en estudiantes de enfermería y su relación con variables sociodemográficas y de relación interpersonal**, International Journal of Psychological Research,

<http://www.aepc.es/ijchp/>, **International Journal of Clinical Health Psychology**, Información de revistas científicas,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Bioquímica				
Materia	Bioquímica			
Código	11591-53749			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Tarrío Yáñez, Nuria			
Profesorado	Rosales Sueiro, Jose Tarrío Yáñez, Nuria			
Correo-e	nuriaty@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Materia do módulo de formación básica			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
B1	RA01 Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos

Resultados previstos na materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
RA01 Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos	B1

Contidos	
Tema	
Introducción á bioquímica	
Biología Celular	
Base da bioquímica	Bioelementos Biomoléculas Agua e disolucións Ácidos e Bases
Bioquímica estrutural	Carbohidratos Lípidos Lipoproteínas Proteínas
Metabolismo Enerxético	Mitocondrias e obtención da enerxía Metabolismo dos hidratos de carbono Metabolismo dos lípidos e lipoproteínas Metabolismo nitroxenado
Información xenética	DNA e RNA Replicación Transcripción Traducción

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	34	68	102
Seminario	8	24	32
Resolución de problemas	4	2	6
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Presentación	1	3	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Lección maxistral	Exposición dos conceptos teóricos.
Seminario	Traballos individuais e grupais dos temas da materia. Posta en común de temas de actualidade relacionados coa materia.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia como complemento da lección maxistral.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse directamente na aula, nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho ou a través do correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Avaliarase o coñecemento adquirido na elaboración de traballos individuais e grupais. Teranse en conta os valores de cooperación, capacidade de traballo en grupo e responsabilidade individual e colectiva.	10	B1
Exame de preguntas obxectivas	Avaliarase o coñecemento adquirido tanto de tipo práctico como teórico. Para superar a materia é necesario alcanzar un 40% do valor desta proba. A proba constará dunha parte tipo test onde se fara un desconto sobre os erros: por cada tres fallos réstase un acerto e dunha parte de pregunta de resposta curta, que podera aparecer ou non. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 06-XI-2025 ás 18:30h e na segunda no día 30-VI-2026 ás 17:00hs.	20	B1
Resolución de problemas e/ou exercicios	Avaliarase o coñecemento adquirido nas actividades desenvolvidas nos seminarios. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 19-XII-2025 ás 17:30 h e na segunda no día 30-VI-2026 ás 17:00 hs.	10	B1
Exame de preguntas de desenvolvemento	Preguntas abertas sobre un tema. Avaliaráse a capacidade dos alumnos para desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 2-XII-2025 ás 18:30 h e na segunda no día 30-VI-2026 ás 17:00hs.	15	
Exame de preguntas obxectivas	Avaliarase o coñecemento adquirido tanto de tipo práctico como teórico. Para superar a materia é necesario alcanzar un 40% do valor desta proba. A proba constará dunha parte tipo test onde se fara un desconto sobre os erros: por cada tres fallos réstase un acerto e dunha parte de pregunta de resposta curta, que podera aparecer ou non. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 19-XII-2025 ás 17:30h e na segunda no día 30-VI-2026 ás 17:00hs.	35	B1
Presentación	Avaliarase o coñecemento adquirido para a elaboración de traballos grupais (procura de bibliografía, organización de ideas...) O traballo será en equipo e o tema será proposto polo profesorado.	10	B1

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder superar a avaliación necesitarase ter unha nota de 5 sobre 10 no total da avaliación.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Cooper e Hausman, **La célula**, quinta,

Stryer, **Bioquímica**,

Lehninguer, **Principios de bioquímica**,

Rawn, **Bioquímica**,

Lozano, **Bioquímica y biología molecular para las ciencias de la salud.**,

Alberts y otros, **Biología molecular de la célula**, cuarta,

Tymocko, Berg, Stryer, **Bioquímica Curso Básico**,

Mathews, Van Holde, Appling, Anthony-Cahill, **Bioquímica**, 4º Edición,

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisiología humana**

Materia	Fisiología humana			
Código	11591-53750			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Vázquez Castelo, José Luís			
Profesorado	Vázquez Castelo, José Luís			
Correo-e	joselvc@icloud.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Materia do módulo de formación básica			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

B1 RA01 Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
RA01 Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos	B1

Contidos

Tema

1. Introducción á fisioloxía.	Introdución á fisioloxía.
2. Fisioloxía celular e histolóxica.	Introdución. Descubrimento. Tamaño e forma. Diversidade. Diferenciación. Tipos. Membrana celular. Funcións. Citoplasma. Organelas. Núcleo. Definición. Tipos de tecidos. Funcións e características.
3. Xenética.	Introdución. Xenética molecular: ADN e ARN. Gametogénesis. Meiosis. Cromosomas. Cariotipo. Código xenético. Herdanza e enfermidades xenéticas.
4. Fisioloxía dixestiva.	Definición. Misión principal. Organización fisiolóxica: dixestión, secreción, absorción, eliminación. Fisioloxía do fígado
5. Fisioloxía respiratoria.	Introdución. Misión principal. Fisioloxía respiratoria: ventilación, difusión, circulación. Regulación ventilación. Patrón respiratorio normal
6. Fisioloxía cardiovascular.	Corazón. Misión principal. Ciclo cardíaco. Fibras miocárdicas. Sistema de conducción. Electrocardiograma. Gasto cardíaco. Pulso arterial. Presión arterial. Vasos sanguíneos: arterias, as veas e capilares. Sistema linfático
7. Fisioloxía renal e líquidos corporais.	Introdución. Misión principal. Fisiología renal: filtración, reabsorción, secreción. Regulación do volume urinario e plasmático. Ouriños. Regulación do pH. Funcións excretoras do riñón: endocrinas, metabólicas. Medio interno. Líquidos corporais. Electrolitos. pH.
8. Fisioloxía endocrina.	Introdución. Funcións e estrutura de las hormonas. Regulación da secreción hormonal. Hipófisis. Tiroides. Paratiroides. Páncreas. Suprarrenales. Gónadas
9. Fisioloxía sanguínea.	Definición. Misión principal. Células sanguíneas: eritrocitos, leucocitos, plaquetas. Grupos sanguíneos. Plasma. Coagulación.
10. Fisioloxía do sistema inmunitario.	Introdución. Inmunitade inespecífica. Inmunitade específica: inmunitade celular e inmunitade humoral
11. Fisioloxía do aparello locomotor.	Tecido muscular estriado: funcións, estrutura, fisioloxía da excitación e contracción muscular Fisioloxía comparada do músculo cardíaco e músculo liso.
12. Neurofisioloxía.	Definición e funcións xerais. Divisións aferentes e eferentes. Células del sistema nervioso: neuroglia e neuronas. Clasificación neuronas: estrutural e funcional. Nervios e fascículos nerviosos. Fisiología del impulso nervioso. Sinapsis. Neurotransmisores

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	60	120	180
Seminario	8	24	32
Presentación	4	4	8
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia, Fisioloxía
Seminario	Trátanse diversos temas da materia cunha abordaxe distinta e complementaria da sesión maxistral. Utilízase material audiovisual e promoverase a participación do alumno.
Presentación	Traballo en grupo de temas da materia con presentación e exposición ao resto dos alumnos. Serán avaliados contribuíndo á nota final do alumno.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Presentación	Orientación e axuda na búsqueda de contidos e na forma de presentalos

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Presentación	Traballo en grupo: exposición e avaliación de traballos en grupo. terase en conta a calidade no contido e na exposición do traballo seleccionado (15%). Asistencia e participación activa nas sesións previas do traballo en grupo (5%). Datas: 28 e 30-04-2026 de 16 a 18:00.	20	B1
Exame de preguntas de desenvolvemento	Realizarase unha primeira proba que inclúe preguntas abertas sobre os contidos da materia. O alumnado debe desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta argumentada (20%) Realizarase unha segunda proba correspondente á avaliación das actividades realizadas en seminarios: exercicios, problemas, figuras (20%) Primeira oportunidade: 2-06-2026 16:00h Segunda oportunidade: 3-07-26 16:00h	40	B1
Exame de preguntas obxectivas	Proba que avalía o coñecemento que inclúe preguntas pechadas. Preguntas de resposta múltiple na que só unha de 5 repostas é verdadeira. Desconto: por cada tres fallos un acerto. Realizaranse 2 probas: Primeira oportunidade: 1ª proba: 24-03-2026 17:30h (20%) 2ª proba: 2-06-2026 16:00h (20%) Segunda oportunidade: 3-07-2026 16:00h	40	B1

Outros comentarios sobre a Avaliación

Si un estudante non realiza durante o curso as actividades avaliábeis, na segunda oportunidade a súa avaliación farase sobre toda a materia e o traballo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Marieb, Keller, **Fisiología humana**, actualizada,

Bibliografía Complementaria

Thibodeau, Patton, **Anatomía y Fisiología**, actualizada,

Tortora, **Principios de Anatomía y Fisiología**, actualizada,

Stuart Ira Fox, **Fisiología humana**, actualizada,

Mulroney, Myers. Netter., **Fundamentos de Fisiología**, actualizada,

Arthur C. Guyton, **Tratado de Fisiología Médica**, actualizada,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica I/P51G140V01204

Enfermaría clínica II/P51G140V01205

Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206

Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Estatística: Estatística/P51G140V01106

Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estadística, TRIC y bases de la investigación**

Materia	Estadística, TRIC y bases de la investigación			
Código	11591-53751			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Otero Agra, Martín			
Profesorado	González López, Claudia Otero Agra, Martín			
Correo-e	martinoteroagra@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Materia do módulo de formación básica.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B23	RA57 Coñecer as tecnoloxías, o contexto e as estratexias para o desenvolvemento da saúde dixital e as novas tecnoloxías aplicadas á saúde, incluíndo a e-saúde e as tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC).
C12	RA55 Ser capaz de resolver problemas nunha contorna interdisciplinar, desenvolvendo ao máximo tanto as posibilidades creativas e formais, mediante o uso crítico da información, a interpretación e a análise de datos estatísticos básicos, e a aplicación de coñecementos metodolóxicos elementais; integrando as Tecnoloxías da Relación, Información e Comunicación como ferramentas para buscar, xestionar e comunicar información científica, favorecer o traballo colaborativo, apoiar a xestión de información clínica e deseñar propostas innovadoras na práctica enfermeira
C13	RA56 Coñecer as bases conceptuais e metodolóxicas da investigación en saúde, o manexo das principais bases de datos académicas e adquirir coñecementos e habilidades en bioestadística co fin de crear, analizar e interpretar resultados procedentes de datos de investigación.
D4	RA08 Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
O alumnado terá habilidade para resolver problemas nunha contorna interdisciplinar, desenvolvendo ao máximo tanto as posibilidades creativas e formais, mediante o uso crítico da información, a interpretación e a análise de datos estatísticos básicos, e a aplicación de coñecementos metodolóxicos elementais; integrando as Tecnoloxías da Relación, Información e Comunicación como ferramentas para buscar, xestionar e comunicar información científica, favorecer o traballo colaborativo, apoiar a xestión de información clínica e deseñar propostas innovadoras na práctica enfermeira	C12
O alumnado será capaz de aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde	D4
O alumnado terá habilidade para coñecer as bases conceptuais e metodolóxicas da investigación en saúde, o manexo das principais bases de datos académicas e adquirir coñecementos e habilidades en bioestadística co fin de crear, analizar e interpretar resultados procedentes de datos de investigación.	C13
O alumnado coñecerá as tecnoloxías, o contexto e as estratexias para o desenvolvemento da saúde dixital e as novas tecnoloxías aplicadas á saúde, incluíndo a e-saúde e as tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC).	B23

Contidos

Tema	
Tema 1: Conceptos básicos e organización de datos	- Método científico - Estatística descritiva e estatística inferencial - Mostraxe - Variables
Tema 2: Organización dos datos	- Descrición de variables nominais - Descrición de variables ordinais - Táboas de distribución de frecuencias

Tema 3: Análise descritiva dos datos	<ul style="list-style-type: none"> - Variables cuantitativas - Tendencia central, dispersión e forma dunha variable - Medidas de tendencia central, posición, dispersión e forma
Tema 4: Relación entre variables cuantitativas	<ul style="list-style-type: none"> - Correlación lineal - Regresión lineal
Tema 5: Estatística *inferencial	<ul style="list-style-type: none"> - Estatística descritiva bivalente - Variables aleatorias e distribución normal - Inferencia estatística
Tema 6: Probas de hipóteses para mostras relacionadas	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de McNemar - Proba t para mostras relacionadas - Proba de suma de rangos de Wilcoxon - Probas para comparacións múltiples
Tema 7: Probas de hipóteses para mostras independentes	<ul style="list-style-type: none"> - Proba Chi Cadrado - Proba t para mostras independentes - Proba U de Mann-Whitney - Probas para comparacións múltiples
Tema 8. Tecnoloxías da información e da comunicación aplicadas á saúde	<ul style="list-style-type: none"> - Conceptos básicos de TIC e TRIC na contorna sanitaria. - E-saúde e saúde dixital: historia clínica electrónica, sistemas de información clínica, apps de saúde. - Ferramentas dixitais colaborativas para o traballo enfermeiro e interdisciplinar. - Ferramentas dixitais para a xestión e comunicación de información científica e clínica.
Tema 9. Uso e manexo de tecnoloxías dixitais para a análise e a difusión da información	<ul style="list-style-type: none"> - Organización de datos, realización de cálculos e representación gráfica mediante software. - Creación de presentacións científicas con ferramentas dixitais. - Publicación de documentos mediante ferramentas na nube - Introducción ao uso de ferramentas de análises de datos en investigación en saúde.
Tema 10: Bases científicas	<ul style="list-style-type: none"> - Método e deseño científico - Introducción á metodoloxía da investigación cualitativa - Introducción á metodoloxía da investigación cuantitativa - Procura bibliográfica

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	1	3
Lección maxistral	36	48	84
Estudo de casos	6	20	26
Prácticas con apoio das TIC	18	40	58
Estudo de casos	6	20	26
Exame de preguntas obxectivas	0.5	3	3.5
Exame de preguntas de desenvolvemento	0.5	3	3.5
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	4	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	6	8
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	6	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Exposición por parte do profesorado da organización da materia, os contidos a tratar e os resultados previstos na materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou evento real para coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrar en procedementos alternativos de solución. Relacionado con procuras bibliográficas e metodoloxía de investigación cuantitativa.
Prácticas con apoio das TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas, e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo, desenvolvidas en aula con software informático.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou evento real para coñecelo, interpretalo, comprender os seus significados, xerar hipóteses, reflexionar, enriquecer coñecementos, realizar un diagnóstico e explorar procedementos alternativos de abordaxe, desde a paradigma e metodoloxía de investigación cualitativa.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Apoio na realización das actividades en aula.
Prácticas con apoio das TIC	Apoio directo e persoal en relación ao uso dos programas informáticos.
Estudo de casos	Apoio na realización das actividades en aula.

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Estudo de casos	Avaliaranse, a través da avaliación continuada, varias entregas de tarefas relacionadas con bases científicas e da investigación.	10	B23	C12 C13	
Estudo de casos	A avaliación será continuada e basearase na participación nas dinámicas cualitativas grupais na aula, así como na entrega dun informe cualitativo final elaborado en grupo.	5	B23	C13	
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. O alumnado selecciona unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Aplicarase unha fórmula de desconto nas respostas erradas. As datas de realización serán: - 1º oportunidade: 09/06/2026 09:30 h - 2º oportunidade: 07/07/2026 12:00 h	30	B23	C12 C13	D4
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: preguntas directas sobre un aspecto concreto que o alumnado debe responder de forma directa e breve. As datas de realización serán: - 1º oportunidade: 09/06/2026 09:30 h - 2º oportunidade: 07/07/2026 12:00 h	5	B23	C12 C13	D4
Resolución de problemas e/ou exercicios	Bases de datos: realización de 1 exercicio con bases de datos a través dun programa informático. As datas de realización serán: 1ª oportunidade: 27/02/2026 12:00 h. 2ª oportunidade: 07/07/2026 09:30 h.	10	B23	C12	D4
Resolución de problemas e/ou exercicios	Bases de datos: realización de 1 exercicio con bases de datos a través dun programa informático. As datas de realización serán: 1ª oportunidade: 20/03/2026 12:00 h. 2ª oportunidade: 07/07/2026 09:30 h.	20	B23	C12	D4
Resolución de problemas e/ou exercicios	Bases de datos: realización de 1 exercicio con bases de datos a través dun programa informático. As datas de realización serán: 1ª oportunidade: 24/04/2026 12:00 h. 2ª oportunidade: 07/07/2026 09:30 h.	20	B23	C12	D4

Outros comentarios sobre a Avaliación

É necesario alcanzar un 50% do valor da proba final para superar a materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Morton RF, Hebel JR, **BIOESTADISTICA Y EPIDEMIOLOGIA,**

Icart Isern MT, Torrents García ML, Bermejo Fraile B, Canela Soler J, **ENFERMERIA COMUNITARIA. EPIDEMIOLOGIA.**

Parte I. ESTADISTICA,

Sergas, **Paxina web da consellería de sanidade, do servizo galego de saúde. www.sergas.es,**

Xunta, **Iniciativas de modernización e innovación tecnolóxica. <http://imit.xunta.es/>,**

INE, **Paxina web INE e do IGE. www.ine.es,**

OMS, **Portal de la OMS: <http://www.who.int/en/>,**

Botella-Rocamora P, Alacreu-García M, Martínez-Beneito MA., **Apuntes de Estadística en Ciencias de la Salud,**

Falcón JC, Saboya PR, Costas MC, Cabanillas MD, **Introducción al análisis de datos: aplicaciones en psicología y ciencias de la salud.,**

Martínez-González MA, De Irala J, Faulin FJ, **Contraste de Hipótesis. Bioestadística Amigable,**

Navarro D, Foxcroft D, **Learning statistics with jamovi: A tutorial for psychology students and other beginners (Version 0.70),**

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Enfermería comunitaria I/11591-53752

Fisiología humana/11591-53750

Fundamentos de enfermería II/11591-53754

DATOS IDENTIFICATIVOS**Enfermería comunitaria I**

Materia	Enfermería comunitaria I			
Código	11591-53752			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Rodríguez García, María Dolores			
Profesorado	Rodríguez García, María Dolores			
Correo-e	mariadorodriguez@uvigo.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Enfermería comunitaria I, materia do módulo de Ciencias da Enfermería, e a primeira parte da materia Enfermería Comunitaria, introduce ao alumnado na valoración das diferentes situacións de saúde-enfermidade que afectan o individuo e á familia, ao longo do seu ciclo vital, como parte dunha comunidade, así como diferentes factores sociais determinantes de saúde que repercuten o estado de saúde, a epidemioloxía, a microbioloxía e a demografía son aspectos centrais nesta materia. A materia enfermería comunitaria I ten un papel importante para o cumprimento dos Obxectivos de desenvolvemento sustentable (ODS), fundamentalmente no ODS 3, o ODS6.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B6	RA15 Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os cuidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermmería
B9	RA24 Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
RA15 Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os cuidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermmería.	B6 B9
RA24 Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos	

Contidos

Tema	
TEMA1. CONCEPTO DE SAÚDE E ENFERMIDADE	1. Concepto clásico de saúde 2. Concepto de saúde da OMS 3. Novas achegas ao concepto de saúde 4. Enfermidades. Clasificación
TEMA 2. FACTORES DETERMINANTES DA SAÚDE	1. Concepto de Lalonde 2. Importancia dos diversos factores 3. Actuacións sanitarias
TEMA 3. SAÚDE PÚBLICA E SAÚDE COMUNITARIA	1. A saúde pública clásica 2. Concepto actual de saúde pública 3. A saúde comunitaria 4. Enfermería no contexto da saúde pública. Atención comunitaria 5. A acción comunitaria en saúde
TEMA 4. DEMOGRAFÍA SANITARIA	1. Concepto 2. Fontes de información demográfica 3. Demografía estática 4. Demografía dinámica 5.- Estudo do desenvolvemento das poboacións e a súa repercusión sobre a saúde.

TEMA 5. IMPORTANCIA DO MEDIO NA SAÚDE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Augas de consumo 2. Augas residuais 3. Residuos sólidos. 4. Contaminación ambiental 5. Control de plagas 6. Control sanitario de alimentos 7. Vacunación 8. Urbanización 9. Obxectivos de Desenvolvemento Sostible (ODS). Axenda 2030
TEMA 6. OS AXENTES VIVOS E A SÚA IMPORTANCIA NA SAÚDE HUMANA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Conceptos xerais 2. Estrutura e clasificación 3. Relacións e interaccións 4. Microorganismos eucariotas: protozoos, hongos, algas
TEMA 7. MICROORGANISMOS PROCARIOTAS: AS BACTERIAS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Morfoloxía, fisioloxía e clasificación 2. Bacterias gram (+) e gram (-) 3. Mecanismos de patoxenicidade 4. Grupos principais de bacterias
TEMA 8. OS VIRUS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Concepto e características xerais 2. Tipos de virus e mecanismos de acción
TEMA 9. RECOLLIDA DE MOSTRAS PARA MICROBIOLOXIA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Normas básicas comúns á recollida nas mostras para microbioloxía 2. Calidade preanalítica na recollida de: ouriños, feces, esputo e outras mostras.
TEMA 10. MEDIDAS BÁSICAS NA PREVENCIÓN DA INFECCIÓN.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Conceptos básicos 2. Desinfección e esterilización 3. Lavado de mans: tipos e procedementos
TEMA 11. O MÉTODO EPIDEMIOLÓXICO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Conceptos básicos 2. Obxectivos
TEMA 12. A MEDICIÓN DA ENFERMIDADE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Medidas de frecuencia de enfermidade: incidencia e prevalencia 2. Medidas de asociación e medidas de impacto: risco relativo, risco atribuible, odds ratio 3. Causalidade
TEMA 13. ESTUDOS EPIDEMIOLÓXICOS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Clasificación dos estudos 2. Estudos descritivos 3. Estudos de caso-control 4. Estudos prospectivos de cohortes 5. Estudos experimentais ou de intervención

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	36	54	90
Resolución de problemas	6	12	18
Seminario	4	32	36
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1.5	0	1.5
Resolución de problemas e/ou exercicios	1.5	0	1.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados cos contidos de Demografía. Empregase como complemento da lección maxistral.
Seminario	Actividades enfocadas a profundar ou complementar o traballo sobre os contidos da materia. Empregase como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Resolución de dúbidas dos temas tratados nos seminarios, e apoio á procura de información e resolución de problemas. A resolución de dúbidas poderá resolverse de forma non presencial a través de Moovi ou Campus Remoto da Uvigo.

Resolución de problemas	Resolución de dúbidas dos temas tratados no aula e apoio á procura de información e resolución de problemas A resolución de dúbidas poderá resolverse de forma non presencial a través de Moovi ou Campus Remoto da Uvigo.
-------------------------	--

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta onde so unha é verdadeira. Por cada dous fallos descontase un acerto. Para superar a materia o alumnado ten que alcanzar o 50% do valor desta proba para poder facer media ca parte de ME. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 20-05-2026 16:00h, e na segunda no 29-06-2026, 16.30h.	40	B6 B9
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: inclúe preguntas abertas de resposta breve. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta argumentada. Para superar a materia o alumnado ten que alcanzar o 50% do valor desta proba para poder facer media coa parte de ME. nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 20-05-2026 ás 16:00 h, e na segunda no día 29-06-2026, ás 16.30h.	20	B6 B9
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba que inclúe teoría, análise e resolución de casos ou situacións relativos ao método epidemiolóxico e á Demografía. Se realizarán dos probas: una para Demografía y otra para Método Epidemiológico. Para superar a materia o alumnado ten que acadar o 50 % do valor destas probas para poder facer media coa parte común. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 15-04-2026 ás 16:00 h, e na segunda no 29-06-2026 ás 16.30h.	40	B6 B9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Piedrola Gil y otros, **Medicina Preventiva y Salud Publica**, 9ª,

Bibliografía Complementaria

Icart, Guardia, Isla, **Enfermería Comunitaria. Manuales de Enfermería**,

FRIAS OSUNA A., **Salud Pública y educación para la salud**,

Pagina web da conselleria de sanidade do servicio galego de saúde,

Pagina web INE,

Portal de la OMS,

Portal del MSC Ministerio Sanidad y Consumo,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fundamentos de enfermería I**

Materia	Fundamentos de enfermería I			
Código	11591-53753			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	González López, Claudia			
Profesorado	Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José González López, Claudia			
Correo-e	claudia.gonzalez@uvigo.gal			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Fundamentos I é unha asignatura obrigatoria do grao en Enfermería que proporciona as bases teóricas e conceptuais esenciais para a profesión. Abórdase a natureza e evolución histórica do coñecemento, pensamento e identidade enfermeira así como os conceptos fundamentais que configuran a disciplina. Ademais, estúdanse os principais modelos e teorías de enfermaría e a función profesional dentro do sistema sanitario. A materia tamén introduce os procedementos fundamentais que sustentan a práctica clínica, proporcionando aos estudantes as ferramentas necesarias para unha atención integral e de calidade.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B6	RA15 Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría
D9	RA16 Comprender desde unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar, desenvolvendo os plans de coidados correspondentes

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
-Identificar e analizar o concepto de saúde e coidados desde unha perspectiva histórica, recoñecendo a evolución dos coidados de enfermaría, as principais correntes de pensamento e o desenvolvemento da profesión, así como a súa influencia na práctica enfermeira actual.	B6
-Comprender os fundamentos epistemolóxicos e ontolóxicos da disciplina enfermeira, integrando os conceptos do metaparadigma, os modelos e teorías principais, e aplicando a metodoloxía científica e o pensamento crítico no proceso de coidar, incluíndo a planificación e execución de intervencións básicas na práctica clínica.	D9

Contidos

Tema	
Bases conceptuais da profesión enfermeira	-Fundamentos teóricos da profesión. A enfermaría como disciplina e ciencia. -Conceptos estruturais da disciplina. Metaparadigma: persoa, contorno, saúde e coidado. -Enfermería profesional: competencias, rol e valores profesionais.
A natureza do coñecemento enfermeiro	-Características do coñecemento enfermeiro: humanístico, científico, práctico. Individual, integral/holístico. Contextual. -Fontes de coñecemento enfermeiro: evidencia científica, tradición, experiencia, razoamento lóxico. -Pensamento enfermeiro: pensamento crítico, xuízo clínico, razoamento diagnóstico e introdución ao proceso de atención de enfermaría. -Teorías e modelos de enfermaría clásicos.
Historia da enfermaría	-Evolución histórica dos coidados. -Escolas e correntes de pensamento na enfermaría ao longo da historia. -Evolución da imaxe profesional

Nocións e procedementos fundamentais que serven de base na práctica enfermeira

-Unidade de enfermaría. Unidade do paciente. Ambiente terapéutico.
 -Ingreso. Recepción e acomodación do/da usuario/a nunha unidade de hospitalización básica. (Inclúe constantes vitais e hixiene).
 -Posición correcta e aliñamento corporal do paciente encamado.
 -Posicións dos/das usuarios/as nas exploracións e técnicas diagnósticas habituais.
 -Planificación da alta de enfermaría.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	32	46	78
Seminario	10	22	32
Resolución de problemas	4	28	32
Exame de preguntas obxectivas	1	1	2
Exame de preguntas obxectivas	1	1	2
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentación da materia e formación dos grupos de traballo para a modalidade seminario.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudantado.
Seminario	Actividades enfocadas o traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia, emprégándose como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se propón un problema ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado deberá elaborar solucións axeitadas mediante o uso de procedementos propios da práctica enfermeira, a aplicación de coñecementos adquiridos, a transformación da información dispoñible e a interpretación fundamentada dos resultados.

Atención personalizada

Metodoloxías

Descrición	
Seminario	Atención e resolución de dúbidas relacionadas cos contidos dos seminarios e o traballo de resolución de problemas

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Resolución de problemas	Desenvolvemento en grupo dun caso clínico baseado na resolución de problemas, para aplicar os fundamentos teóricos da profesión enfermeira e integrar o coñecemento enfermeiro nas súas dimensións humanística, científica e práctica, así como pensamento crítico, razoamento diagnóstico e análise da evolución histórica dos coidados. O traballo rematará coa entrega dun informe final: Data de presentación (Moovi): 11/12/2025 (23.59h)	30	B6 D9
Exame de preguntas obxectivas	Exame sobre a parte da materia vinculada os procedimentos fundamentais da práctica enfermeira. -Inclúe preguntas pechadas con diferentes tipos de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento, etc.). -Aplicarase unha fórmula de desconto segundo os erros cometidos. -Para superar a proba e a materia, será necesario acadar un mínimo do 50% da puntuación total. Data de exame: 1ª Oportunidade: 28/10/2025 (9.30h) 2ª Oportunidade: 23/06/2026 (9.30h)	20	B6 D9

Exame de preguntas obxectivas	Exame sobre a parte da materia vinculada as bases conceptuais e teóricas do coñecemento enfermeiro e a Historia da Enfermería. -Inclúe preguntas pechadas con diferentes tipos de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento, etc.). -Aplicarase unha fórmula de desconto segundo os erros cometidos. -Para superar a proba e a materia, será necesario acadar un mínimo do 50% da puntuación total, considerando tanto estas preguntas tipo test como as do exame de desenvolvemento descrito no punto seguinte. Data de exame: 1ª Oportunidade: 12/12/2025 (9.30h) 2ª Oportunidade: 23/06/2026 (9.30h)	20	B6	D9
Exame de preguntas de desenvolvemento	Exame sobre a parte da materia vinculada as bases conceptuais e teóricas do coñecemento enfermeiro e a Historia da Enfermería. -Inclúe preguntas abertas con diferentes alternativas de resposta. -Para superar a proba e a materia, será necesario acadar un mínimo do 50% da puntuación total, considerando tanto este exame de desenvolvemento como a proba de preguntas obxectivas descrita no punto anterior. Data de exame: 1ª Oportunidade: 12/12/2025 (9.30h) 2ª Oportunidade: 23/06/2026 (9.30h)	30	B6	D9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Siles González, Jose, **Historia de la Enfermería**, 978-84-92815-12-8, DAE, 2011

Hernández Martín, Francisca, **La enfermería en la historia. Un análisis desde la perspectiva profesional**, Cultura de los Cuidados, 1997

Martínez Martín, María Luisa Chamorro Rebollo, Elena, **Historia de la Enfermería: evolución histórica del cuidado enfermero**, 9788413821177, Elsevier, 2023

Sellán Soto, Carmen, **La profesión va por dentro: elementos para una historia de la enfermería española contemporánea**, 8492557729, FUDEN, 2009

Germán-Bes, Concha, **La revolución de las batas blancas**, 978-84-16028-00-9, Universidad de Zaragoza, 2013

Domínguez-Alcón, Carmen, **Evolución del cuidado y profesión enfermera**, 978-84-944652-0-8, San Juan de Dios, 2016

Marriner y Raile, **Modelos y teorías en Enfermería**, 9788413822990, Elsevier, 2022

Kerouac, Suzanne et al., **El pensamiento enfermero**, 978-84-458-03653, Elsevier, 1996

Waldow, Vera Regina, **El Cuidado Enfermero. Reflexiones desde las dos orillas**, 978-84-941986-8-7, Ciberindex, 2014

Femora, **Procedimientos y protocolos de Enfermería**, SERGAS,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fundamentos de enfermería II/11591-53754

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Anatomía humana/11591-53747

Bioquímica/11591-53749

Psicología/11591-53748

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fundamentos de enfermería II**

Materia	Fundamentos de enfermería II			
Código	11591-53754			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Fernández Méndez, María José			
Profesorado	Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José González López, Claudia			
Correo-e	mariajosefernandezmendez@gmail.com			
Web	http:// http://enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Fundamentos de enfermería II aborda a aplicación práctica e teórica do proceso de atención de enfermería, enfocándose na metodoloxía científica como base para a toma de decisións clínicas fundamentadas na evidencia. A materia afonda nos principios éticos, humanistas e científicos que sustentan os cuidados básicos, promovendo unha atención integral, humanizada, centrada na persoa e respectuosa coa súa dignidade. Ademais, desenvólvense competencias na execución segura, precisa e autónoma de técnicas e procedementos básicos de enfermería, esenciais para garantir o benestar e a calidade asistencial nos distintos contextos clínicos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B7	RA18 Coñecer e aplicar os principios que sustentan os cuidados integrais de enfermería
C2	RA17 Aplicar o proceso de enfermería para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas
D10	RA19 Dirixir, avaliar e prestar os cuidados integrais de enfermería, ao individuo, a familia e a comunidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Aplicar o proceso de enfermería para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas	B7 C2 D10
Coñecer e aplicar os principios que sustentan os cuidados integrais de enfermería	
Dirixir, avaliar e prestar os cuidados integrais de enfermería, ao individuo, a familia e a comunidade respectuosa coa súa dignidade.	

Contidos

Tema	
Aplicación da metodoloxía científica no proceso de coidar.	- Proceso de atención de enfermería. Etapas do Proceso de Atención de Enfermería. - Taxonomías enfermeiras. Plans de cuidados.
Principios que sustentan os cuidados básicos	Principios que sustentan os cuidados básicos
Técnicas e procedementos básicos de enfermería	- Manexo campo cirúrxico, do material cirúrxico básico, torundas. - Colocación de luvas estériles. - Preparación de medicamentos dispensados en bochas e viarias. - Administración de medicamentos vía oral, rectal (sondaxe rectal), intramuscular, subcutánea, intradérmica, transdérmica, inhalatoria e tópica. - Canalización subcutánea. - Glicemia capilar. - Iniciación á soroterapia. - Iniciación á oxigenoterapia. Aerosolterapia. Nebulizacións.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	20	40	60
Seminario	7	14	21
Obradoiro	18	44	62

Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Simulación ou Role Playing	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas
Obradoiro	Actividade enfocada á adquisición de coñecementos procedementais, habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor/a ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os/as estudantes.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Atención e resolución de dúbidas relacionadas cos contidos dos seminarios
Obradoiro	Apoio personalizado para a adquisición de habilidades e das competencias no desenvolvemento de procedementos de coidados enfermeiros.
Probas	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atención e resolución de dúbidas relacionadas cos contidos dos seminarios

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Exame de preguntas obxectivas	Pode incluír preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, resposta única, emparellamento de elementos...). Aplicarase fórmula de desconto segundo número de erros. Para superar a materia é necesario alcanzar o 50% do valor da proba. 1ª oportunidade: 26-05-2026 ás 9:30h 2ª oportunidade: 02-07-2026 ás 09:30h	50	
Simulación ou Role Playing	É condición ter aprobadas as probas prácticas designadas polo profesorado para superar a materia. 1ª oportunidade: 19, 20 e 21 de maio de 2026 ás 9.30 h 2ª oportunidade: 1-07-2026 ás 9,30h.	40	
Resolución de problemas e/ou exercicios	Elaboración dun caso a desenvolver segundo un modelo de patróns funcionais e coa planificación de coidados metodoloxía PAE e taxonomía NANDA-NOC-NIC establecido polo profesorado. Data de presentación 21-4-2026 Moovi exercicio.	10	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

C. García Martín,, **Historia de la Enfermería**,, Harcourt,
Ackley y Ladwig,, **Manual de diagnósticos de Enfermería**, Mosby,
Alfaro-LeFevre, Rosalinda, **El pensamiento crítico y juicio clínico en enfermería**,, Elsevier-Masson,
M.Jonhson, **Vinculos NANDA,NOC y NIC**, Elsevier,
Nanda Internacional, **Diagnósticos Enfermeros definición y clasificación**, Elsevier,
Nanda Internacional, **Clasificación de intervenciones de enfermería (NIC)**, Elsevier,

Nanda Internacional, **Clasificación de resultados de enfermería (NOC)**, Elsevier,
Raile M, Marriner A, **Modelos y teorías en enfermería (última edición)**, Elsevier,
Alfaro-Lefevre R, **Aplicación del Proceso Enfermero (última edición)**, Wolters,
Berman A, Snyder S, Kozier B, Erb G., **Fundamentos de Enfermería. Conceptos**, Pearson Education,
Luis Rodrigo M. Teresa,, **Los diagnósticos enfermeros:revisión crítica y guía práctica**, Masson,
Gordon M, **Manual de Diagnósticos Enfermeros**, Mosby,
Servizo Galego de Saúde (SERGAS), **Procedementos FEMORA**,
Pubmed, Scopus, Web of Science,

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Enfermería comunitaria I/11591-53752

Estadística, TRIC y bases de la investigación/11591-53751

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana/11591-53747

Fisiología humana/11591-53750

Fundamentos de enfermería I/11591-53753

Psicología/11591-53748
